

Wiktor E. Łyszczak

Wojenne Monitory i Dzienniki Ustaw 1940-1942 r.

Palestra 39/1-2(445-446), 146-152

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wiktor E. Łyszczak

Wojenne Monitory i Dzienniki Ustaw 1940–1942 r.

M.P.RP nr 8–16 z 20 stycznia 1940 r. – Prezydent RP mianuje do Rady Narodowej RP Michała Kwiatkowskiego, Józefa Szczerbińskiego i Józefa Szymanowskiego oraz zarządza zwołanie I posiedzenia Rady w Paryżu w dniu 19 stycznia. W Dz. Nieurzędowym zawarta jest m.in. treść wymienionych listów między gen. W. Sikorskim a premierem E. Daladierem w związku z podpisaniem układów polsko-francuskich o odbudowie Armii Polskiej we Francji.

29 stycznia 1940 r. ukazał się numer **17–23 M.P.RP**, a w nim zarządzenie Rady Ministrów z 15 grudnia 1939 r. (poz. 11) w sprawie zarządu, rozporządzania i użytkowania mienia i przedsiębiorstw państwowych znajdujących się poza granicami Polski. W tym zarządzeniu głównie chodziło o to, że osoby, które zgodnie z dekretem Prez. RP opublikowanym w Dz.U. RP nr 1001, poz. 1001, z 1939 r. otrzymały bezpłatny urlop, tracą dotychczasowe prawo do zarządu, rozporządzania, użytkowania mienia wymienionego w zarządzeniu. Była nawet zapowiedź ukarania tych osób, gdyby nie wypełnili dyspozycji Rządu.

W Dz. Nieurzędowym czytamy sprawozdanie z otwarcia sesji Rady Narodowej RP (23 stycznia 1940 r.), w tym przemówienie Ignacego Paderewskiego o poparciu wysiłku zbrojnego Polski.

M.P.RP nr 24–33 z 10 lutego 1940 r. zawiera przepisy o dietach i przerachowaniu niektórych walut, natomiast **nr 34–43 z 22 marca 1940 r.** w Dz. Urzędowym reguluje wystawianie zaświadczeń o odbytych studiach i posiadanych tytułach naukowych. Ważność tych zaświadczeń ustalono tylko do czasu ustania wyjątkowych okoliczności wywołanych wojną. W Dziale Nieurzędowym zamieszczono także sprawozdanie z II posiedzenia Rady Narodowej RP w dniu 2 marca 1940 r. w Angers. Na posiedzeniu tym wysłuchano sprawozdania przew. Komisji Regulaminowej Stanisława Mikołajczyka i powołano 4 komisje: Gospodarki Budżetowej, Wojskową, Spraw Zagranicznych i Prawno-Konstytucyjną.

W nr 44–50 M.P.RP z 1 marca 1940 r. opublikowano Zarządzenie Prezydenta RP z 21 lutego 1940 r. o zatwierdzeniu Regulaminu Rady RP. Czytamy, że organami rady są: Przewodniczący, Wiceprzewodniczący, Sekretarz, Prezydium, Komisje i Sąd Honorowy. Art. 44 ma nast. treść: „Projekty dekretów i rozporządzeń

wniesionych przez Rząd na podstawie art. 3 ust. 1 i 2 oraz art. 4 dekretu Prez. RP z 9 grudnia 1939 r. rozpatruje Rada w dwóch czytaniach”, ale czytanie pierwsze polega na odesłaniu projektu do właściwej komisji *bez rozprawy* – tak przyjęto nazywać dyskusję nad projektami.

M.P.RP nr 51–57 z 3 marca 1940 r. zawiera przemówienie gen. Wł. Sikorskiego do Narodu – jak zwykle dla podtrzymania ducha walki z okupantem, nadziei na zwycięstwo i potępiające zbrodnie okupanta. **W M.P.RP z 30 marca 1940 r.** mowa jest o odznaczeniu zmarłego naczelnego redaktora i wydawcy „Polaka we Francji” – Wincentego Bystrzynowskiego – Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi. **W nr 75–84 M.P.RP z 10 kwietnia 1940 r.** Minister Skarbu mianuje Mieczysława Broniewskiego kuratorem przedsiębiorstwa „Państwowe Wytwórnice Uzbrojenia w Warszawie”.

20 kwietnia 1940 r. ukazał się **85–94 numer M.P.RP**, a w nim Deklaracja Zjednoczonego Królestwa i Francji potępiająca zbrodnie na Polakach i Żydach z uwzględnieniem zapisu w Czarnej Księdze Polskiej. **Monitor z 1 maja 1940 r. nr 95–103** stwierdza powołanie w ramach PCK – „Komitetu Paderewskiego pomocy na rzecz PCK” i publikuje zarządzenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości o uprawnieniach i obowiązkach kuratorów wyznaczonych do opieki nad mieniem polskim zagranicą (to było nawiązanie do Dz.U. RP nr 4, poz. 10 z 1940 r.). W Dz. Nieurzędowym pojawia się informacja z VIII Posiedzenia Najwyższej Rady Wojennej w Paryżu w dniach 22 i 23 kwietnia 1940 r. Warto zapamiętać tę datę – wkrótce padnie Paryż. Po raz pierwszy jako dodatek do Monitora zamieszczono wybór polskich aktów prawnych publikowanych w Dziennikach Ustaw RP od nr 100 poz. 1000 z 1939 r. do nr 5 poz. 13 w 1940 roku w języku francuskim.

Końcowe Monitory, to numery z maja 1940 r. **W numerze z 10 maja** opublikowany jest protest Rządu Polskiego przeciw wprowadzaniu na ziemiach polskich inkorporowanych do Rzeszy Niemieckiej ustawy o służbie wojskowej. Ustawa ta pozwalała okupantowi na pobór obywateli polskich do wojska niemieckiego. Są też dalsze przemówienia gen. Wł. Sikorskiego z Paryża i Londynu. Ostatni **numer 110–115 z 20 maja 1940 r.** zawiera m.in. mianowanie członków Głównej Komisji Rewizyjnej PCK na czas wojny. Wśród nich na pierwszym miejscu znalazła się Helena Sikorska. Numer kończy przemówienie gen. Wł. Sikorskiego do Narodu z dnia 18 maja 1940 r.

27 lipca 1940 r. w 11 numerze Dziennika Ustaw RP (poz. 28) ukazał się dekret z 12 lipca 1940 r. o tymczasowym zawieszeniu wydawania Monitora Polskiego. Przypomnijmy: to był nie tylko organ promulgacyjny, lecz w tamtym czasie było to również źródło informacji o nadziei na zwycięstwo.

Od wejścia w życie dekretu wprowadzony został podział Dziennika Ustaw RP na 2 części: w pierwszej ogłaszano akty prawne wymienione w art. 1 dekretu z 6 września 1935 r. (Dz.U. RP nr 68, poz. 423), a w drugiej – akty urzędowe oraz materiały informacyjne zamieszczany dotychczas w Monitorze.

Zacytuje tylko 2 artykuły opublikowanego w cyt. Dzienniku Ustaw RP dekretu z 12 lipca 1940 r. o wypowiedzeniu umów o pracę, zawartych z pracownikami

kontraktowymi. Art. 1.: Umowy o pracę zawarte pomiędzy przedstawicielami Skarbu Państwa a pracownikami wszystkich działów administracji państwowej po dniu 30 września 1939 roku bez względu na formę tych umów i rodzaj zatrudnienia uznaje się za wypowiedziane w dniu 30 czerwca 1940 r. Art. 2.: Pracownikom, z którymi zostaną zawarte nowe umowy o pracę, służy prawo do wynagrodzenia za okres od dnia wypowiedzenia do dnia rozwiązania umowy stosownie do warunków w niej przewidzianych. W braku umowy pisemnej stosuje się tu odpowiednio art. 25 Rozp. Prezydenta RP z 16 marca 1928 r. o pracownikach umysłowych oraz art. 10 i 11 Rozp. Prez. RP z 16 marca 1928 r. o pracownikach fizycznych.

W Dziale Nieurzędowym znajduje się przemówienie Prezydenta RP do Kraju z 9 lipca 1940 r. i Odezwa Naczelnego Wodza i Prezesa Rady Ministrów Władysława Sikorskiego do kapitanów, oficerów i załóg polskich statków żeglugi morskiej i rybołówstwa morskiego, a kończy informacja o tym, że zebrana w Lizbonie Rada Narodowa RP w dniu 27 czerwca 1940 r. postanowiła dalej walczyć pomimo kapitulacji Francji.

Poprzednią relację o Dziennikach Ustaw RP zakończyłem na tym, że ostatni 10 nr Dziennika Ustaw RP ukazał się we Francji, następny już w Londynie. Od tego zaczynam, wskazując tekst jak wyżej.

Nr 12 Dz.U. RP z 21 sierpnia 1940 r. w cz. I zawiera – już sygnalizowaną w poprzedniej relacji – zmianę dekretu z 30 listopada 1939 r. o odpowiedzialności oficerów za działalność w czasie kampanii wojennej 1939 r. przez dodanie słów „oraz kampanię wojenną we Francji i odwrotu wojsk polskich z Francji do innych krajów”. Równocześnie dekret z 10 sierpnia 1940 r. zmieniał dekret z 12 marca 1937 r. o służbie wojskowej oficerów (poz. 32). Konkretnie chodziło o przeniesienia w stan nieczynny oficerów w związku z brakiem wolnych stanowisk w składach osobowych wojska lub marynarki wojennej na czas do trzech lat.

W cz. II. opublikowana została uchwała Rady Ministrów z 8 czerwca 1940 r. w sprawie nadania niektórych uprawnień szczególnych walczącym z bronią w rękę lub z narażeniem życia o wyzwolenie Ojczyzny. Uchwała przewidywała dla tych osób pierwszeństwo przy uzyskaniu pracy, prawo do wyjątkowych ulg w dziedzinie kredytowej i podatkowej, prawo do zaopatrzenia inwalidzkiego, renty dla wdów i sierot, oraz prawo do nadania ziemi i pierwszeństwa przy nadziale ziemi w ramach reformy rolnej.

Wraz z **Dz.U. nr 13 z 28 września 1940 r.** odnotowuję utworzenie urzędu Ministra Informacji i Dokumentacji, a w cz. II. znajduję zarządzenie Prezydenta RP z 6 czerwca 1940 r. o upoważnieniu Naczelnego Wodza do stosowania w czasie wojny prawa łaski (dot. wyroków wydanych w postępowaniu wojennym i doraźnym w Sądach Polowych i Morskich Sądach Wojennych). Doc. dr Jan Hulewicz został kuratorem dla obrony praw i interesów twórców. W Dz. Nieurzędowym Minister Sprawiedliwości wezwał prawników do zarejestrowania się.

W **Dz.U. RP nr 14** zamieszczono zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu o ustanowieniu urzędu Komisarza Pracy dla przedsiębiorstw żeglugi morskiej i rybołówstwa morskiego. Komisarz miał za zadanie badanie i wydawanie orzeczeń

w okolicznościach wywołanych wojną w sprawach płac i warunków pracy kapitałów, oficerów i załóg statków, przy czym mógł powoływać 2 ławników: jednego z listy pracodawców Związku Armatorów i drugiego z listy związków zawodowych pracobiorców.

W **Dz.U. RP nr 15 z 14 grudnia 1940** w cz. II. znajduje się Instrukcja Prezesa NIK Tadeusza Tomaszewskiego z 29 listopada 1940 r. o sposobie wykonywania przez NIK kontroli gospodarki Sił Zbrojnych. Przytaczam za art. 1 tej Instrukcji nast. treść: „Kontrola Państwowa miała nie tylko badać zgodność z przepisami, lecz również czy czynności gospodarcze i finansowe zostały wykonane z należytą oszczędnością i były celowe pod względem gospodarczym”.

24 grudnia 1940 roku to data ukazania się ostatniego w 1940 roku Dziennika Ustaw RP, gdzie pod poz. 43 zamieszczony jest dekret z 9 grudnia 1940 r. o zasadach gospodarki finansowo-budżetowej w czasie od 1 lipca 1940 r. do 31 grudnia 1940 r. w tym upoważnienie Rady Ministrów do wydatkowania 610.000 funt. ang. Wykaz etatów dla naczelnich organów i tabela uposażeń, to załączniki do dekretu. Ostatnią pozycją (44) jest dekret z 20 grudnia 1940 r. w sprawie zmiany dekretu Prezydenta RP z 12 marca 1937 r. o służbie wojskowej oficerów (Dz.U. nr 12, poz. 32). Chodziło o art. 111, § 1, lit. b), który ustalał, że oficerów w czasie wojny mianuje Naczelny Wódz, a Naczelny Wódz – Prezydent RP.

W rok 1941 wchodzimy **21 stycznia 1941 r.**, kiedy to ukazuje się **Dz.U. RP nr 1**. Pod poz. 2 znajdujemy rozporządzenie MSW z 31 grudnia 1940 r. o wykonaniu art. 114 ustawy z 9 kwietnia 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz.U. RP nr 31, poz. 220 z 1938 r.). Przepis ten dotyczył pozbawiania obywatelstwa za uchylanie się od służby wojskowej. Decyzje w tych sprawach miał podejmować Minister Spraw Wewnętrznych na wniosek Ministra Spraw Wojskowych. **Nr 2 Dz.U. RP z 27 marca 1941 r.** obejmuje dwa dekrety, w tym dekret o Polskim Wydziale Lekarskim przy Uniwersytecie w Edenburgu, jako jednowydziałowej szkole wyższej. W **Dz.U. RP nr 3 z 14 czerwca 1941 r.** znajduje się dekret o utworzeniu Urzędu Oświaty i Spraw Szkolnych, którego podstawowym zadaniem miała być opieka nad kształceniem. Po raz pierwszy opracowano całoroczny budżet (od 1 I do 31 XII 1941 r.). Kilka danych: wydatki zwyczajne – do 1.352.940 funt. ang., wydatki związane z polskim wysiłkiem zbrojnym – do 3.876.000 funt. ang., wydatki nadzwyczajne związane z wojną – do 2.345.000 funt. ang. Równocześnie upoważniono Ministra Skarbu do zaciągnięcia kredytu na pokrycie wydatków związanych z polskim wysiłkiem zbrojnym. Budżet zawierał wykaz etatów dla władz centralnych i tabelę uposażeń (np. Prezydent RP otrzymywał 130 funtów ang. miesięcznie, do tego 1200 funt. ang. rocznie na reprezentację i 300 funtów ang. do osobistej dyspozycji). W cz. II zawarto zarządzenie Rady Ministrów o powierzeniu Ministrowi Spraw Wojskowych administracji funduszami Ligi Morskiej i Kolonialnej, Funduszu Morskiego, Ligi Obrony Powietrznej Państwa.

15 lipca 1941 r. (a więc już po wybuchu wojny niemiecko-radzieckiej) ukazuje się **nr 4 Dz.U. RP**, a w nim dekrety z 30 czerwca 1941 r. o ubezpieczeniach społecznych w żegludze i drugi z 2 lipca 1941 r. o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców.

Nr 5 Dz.U. RP z 3 września 1941 r. zawiera dekret z 28 sierpnia 1941 r. o utworzeniu Biura Prac Politycznych, Ekonomicznych i Prawnych. Zadania tego Biura określono jako „należyte opracowanie zagadnień politycznych, ekonomicznych i prawnych wiążących się z przyszłą konferencją pokojową”. W cz. II. znalazło się Zarządzenie Prezydenta RP o rozwiązaniu Rady Narodowej RP i to na wniosek Prezesa Rady Ministrów. Motywacją była „zasadnicza zmiana w obecnej sytuacji politycznej”, a chodziło o „pełniejsze dostosowanie (składu Rady) do stanu sił politycznych w Kraju, z uwzględnieniem udziału w Radzie przedstawicieli polskiego życia politycznego przebywających obecnie na obszarze ZSRR” i dlatego wymagany był nowy skład. W cyt. Dzienniku Ustaw RP znajduje się szereg pozycji dot. dymisji, w tym przychylenie się do prośby i zwolnienie z urzędu Ministra K. Sosnkowskiego, a także Augusta Zalewskiego i Mariana Seydy oraz nominacja na urzędy: Min. Spraw Wewn. – Stanisława Mikołajczyka, Ministra Sprawiedliwości – H. Liebermana i Ministra bez teki – Karola Popiela.

Na szczególną uwagę zasługuje **nr 6 Dziennika Ustaw RP z 30 września 1941 r.** Dekret z 20 września 1941 r. powierza konsulom RP prowadzenie ksiąg stanu cywilnego i zgonów zmarłych na morzu. Następnie pojawia się dekret również z 20 września 1941 r. (poz. 13) o sądach morskich. Ten dekret poddaje Sądom Morskim i Odwoławczym Sądom Morskim wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych na terytorium Zjednoczonego Królestwa w zakresie przewidzianym art. 2 i 15 ustawy brytyjskiej. Sędziowie byli mianowani przez Prezydenta RP na wniosek Prezesa RM, a prokuratorzy przez Ministra Sprawiedliwości. I odnotujmy: art. 23 – Karę śmierci zastępuje się karą dożywotniego więzienia, najniższy wymiar kary więzienia wynosi 1 tydzień, a aresztu – 1 dzień. W art. 28 podporządkowuje się postępowanie w tych sądach k.p.k., jeżeli dekret oraz przepisy ustawy nie stanowią inaczej. W końcu art. 24 stanowi, że bieg przedawnienia ścigania rozpoczyna się z chwilą przybycia statku do jednego z portów Zjednoczonego Królestwa. W wykonaniu delegacji dekretowej Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie z 3 grudnia 1941 r. (Dz.U. RP nr 8, poz. 26 z 1941 r.), w którym chodziło o stwierdzenie, że siedzibą sądów jest Londyn, oraz przedstawiono tryb powoływania ławników.

Aby zrozumieć Rozp. RM z 26 września 1941 r. (poz. 14) o uchyleniu Rozp. Prez. RP z 17 czerwca 1934 r. w sprawie osób zagrażających bezpieczeństwu, spokojowi i porządkowi publicznemu (Dz.U. RP nr 50, poz. 473) należy odnotować treść art. 1 tego Rozporządzenia: „Osoby, których działalność lub postępowanie daje podstawę do przypuszczenia, że grozi z ich strony naruszenie bezpieczeństwa, spokoju lub porządku publicznego, mogą ulec przetrzymaniu i przymusowemu umieszczeniu w miejscach odosobnienia, nie przeznaczonych dla osób skazanych lub aresztowanych z powodu przestępstwa”. Można odnotować, że postanowienie o przymusowym odosobnieniu wydawał sędzia (na wniosek władzy, która zarządziła przetrzymanie) i od tego postanowienia nie służyło odwołanie. Odosobnienie mogło być orzeczone na 3 miesiące i mogło być przedłużone na dalsze 3 miesiące. Cyt. Rozp. RM z 26 września 1941 r. mając na uwadze, że Rozp. Prezydenta RP z 1934 r. „naruszyło godność człowieka i podstawowe prawa

obywateli”, a także było „sprzeczne z duchem i wiekową tradycją Narodu Polskiego”, „pogwałciło zasadę niezawisłości sędziów będącą najistotniejszą podstawą państwa praworządnego” uchyliło Rozp. Prez. RP z 1934 r. i przewidywało prawo osób represjonowanych do odszkodowania oraz przewidywało odpowiedzialność tych, którzy nadużyli swojej władzy do tych represji, przy czym zarówno zasady odszkodowania jak i odpowiedzialności miała określać ustawa w Odbudowanej Ojczyźnie.

W Dz. II Nieurzędowym opublikowano ustawę z 1941 roku o sądach morskich państw sojuszniczych [*Allied Powers (Maritime Courts) Bill*], która w sposób szczegółowy określała utworzenie dla wszystkich sojuszników sądów o nazwie: Sądy Morskie.

W **Dz.U. RP nr 7 z 31 października 1941 r.** wśród innych pozycji odnotowuje w cz. II Rozkaz Naczelnego Wodza o uznaniu służby na statkach handlowych „za równie zaszczytną jak służbę w Marynarce Wojennej”, a Herman Lieberman za „za zasługi w walce o Polskę” otrzymał od Prezydenta RP order „Orła Białego”.

20 grudnia 1941 r. ukazał się **nr 8 Dziennika Ustaw RP**. Ukazał się w nim dekret z 28 listopada 1941 r. (poz. 22) o uchyleniu ustawy z 31 marca 1938 r. o pozbawieniu obywatelstwa (Dz.U. nr 22, poz. 191 z 1938 r.), a w cz. II – Postanowienie Prezydenta RP z 11 grudnia 1941 r. o stanie wojny z Japonią. Był to ostatni Dziennik Ustaw w 1941 roku, w którym m.in. (co może być ważne dla młodych filatelistów) Minister Skarbu wprowadzał w obieg znaczki pocztowe (gr. 5, 10, 25, 55, 75, 80, zł 1 i 1.50), na których widniały m.in.: zburzenie pomnika Mickiewicza w Krakowie, Plac Zamkowy w ruinach i tematy wojskowe.

15 stycznia 1942 r. ukazał się **1 numer Dz.U. RP**, a w nim dekrety w sprawach budżetowych na 1942 rok (w czerwcu 1942 roku dokonano zmian w budżecie podwyższając wydatki). W **nr 2 Dz.U. RP z 3 lutego 1942 r.** opublikowana jest zmiana dekretu o powołaniu Rady Narodowej. Chodziło głównie o powiększenie składu Rady z 22 na 32 członków, z tym że lista mianowanych wynosiła 31 osób (do Rady weszli m.in. Stanisław Grabski, Mieczysław Szerer, Adam Ciołkosz, ks. prałat Zygmunt Kaczyński. Prof. dr Waław Komarnicki został Ministrem Sprawiedliwości. W **Dz.U. RP nr 3** zamieszczono dekret z 5 marca 1942 r. o bezpieczeństwie statków morskich i rozp. M.P. i H. o wolnej (nadwodnej) burcie statków morskich i o międzynarodowych świadectwach wolnej burty.

W **Dz.U. RP nr 4 z 15 maja 1942 r.** (poz. 6) dekretem z 6 maja 1942 r. utworzono Biuro Prac Administracyjnych o bardzo szerokich kompetencjach. Zakres jego działania to opracowywanie w porozumieniu z ministrami zagadnień organizacji i trybu urzędowania władz i urzędów państwowych i samorządowych.

Dekret z 27 maja 1942 r. o organizacji naczelnych władz wojskowych w czasie wojny opublikowany w **Dz.U. RP nr 5 z 12 czerwca 1942 r.** obejmuje 10 artykułów. Kilka z nich przytoczę. Prezydent RP Zwierzchnik Sił Zbrojnych sprawuje zwierzchnictwo przez: a) Naczelnego Wodza i b) Ministra Spraw Wojskowych. Sprawą Rządu jest uruchamianie wszystkich sił państwa dla jego obrony i dostarczenie środków na obronę. Naczelnym Wódcą dowodzi Siłami Zbrojnymi a Minister Spr.

Wojsk. administruje zasobami ludzkimi, materiałowymi i ustala projekt budżetu. Dekret miał obowiązywać aż do demobilizacji.

W **nr 6 Dz.U. RP z 13 lipca 1942 r.** oprócz dekretów budżetowych znajduje się dekret o utworzeniu Urzędu Ministra Spraw Kongresowych, któremu powierzono opracowanie zagadnień prawnych, politycznych i ekonomicznych dla przyszłej konferencji pokojowej (ministrem został Marian Seyda). Równocześnie uchylono dekret z 28 sierpnia 1941 r. o utworzeniu Biura Prac Politycznych, Ekonomicznych i Prawnych). W cz. II opublikowano przemówienie gen. Wł. Sikorskiego do Kraju z 6 czerwca 1942 r. poświęcone w znacznej części zbrodniom okupanta. Przemówienie to wskazywało, że po wizycie Himmlera w Kraju dokonano wielu morderstw w Warszawie, Krakowie, Lublinie, profesorów we Lwowie, arcbp. Jabrzykowskiego i członków Kurii w Wilnie, rzezi Żydów we Lwowie, Stanisławowie, Rzeszowie, przymusowego wcielenia do wojska niemieckiego 70 tys. Polaków na Pomorzu i 100 tys. na Śląsku. Kończąc przemówienie zapowiedział pociągnięcie sprawców do odpowiedzialności.

Dekret z 29 lipca 1942 r. (**Dz.U. RP nr 8 z 8 sierpnia 1942 r.**) zezwalał bez utraty obywatelstwa obywatelom polskim na służbę publiczną w państwach sprzymierzonych i neutralnych.

Polska Szkoła Architektury przy Uniwersytecie w Liverpoolu tworzy się na podstawie dekretu z 30 września 1942 r. (**Dz.U. RP nr 8 z 24 października 1942 r.**). W cz. II publikowana jest lista osób, którym nadano Złoty, Srebrny i Brązowy Krzyż Zasługi. Jest to b. duża lista i obejmuje również odznaczenia pośmiertne, a także dwukrotne, np. por. Andrzej Sendorek. W przemówieniach Prezydenta RP i Naczelnego Wodza w związku z trzecią rocznicą wojny dużo miejsca poświęcono zbrodniom okupanta w Polsce.

29 września 1942 r. ukazał się **9 nr Dz.U. RP**, a w Dz.U. RP nr 10 odnotowuję zmianę nazwy Ministra(stwa) Spraw Wojskowych na Ministra(stwo) Obrony Narodowej: **1 grudnia 1942 r.** ukazuje się **11 numer Dz.U. RP**, a w nim dekrety o budżecie i pod poz. 25 Rozp. Ministra ON z 14 grudnia 1942 r. o zaciągu ochotniczym kobiet do pomocniczej służby wojskowej w Polskich Siłach Zbrojnych, w służbie zdrowia, adm. gospodarczej, technicznej i kult. oświatowej. Był to ostatni Dziennik Ustaw RP w 1942 r. Nadchodził 1943 rok – rok dramatu 4 lipca.